

El verb empenyar es fa servir a tort i a dret als mitjans públics. Cada vegada que en sento alguna de les formes verbals em fa una punxada l'oida. Perquè el verb s'ha estès com una taca d'oli entre contertulians i periodistes.

Per competència natural de parlant només faig servir el verb empenyar en contextos comunicatius absolutament informals, ratllant sempre la vulgaritat o la versió col·loquial més pujada de to. Quan era un infant vaig aprendre, com qualsevol dels meus amics, que parlant en família amb tota la distensió, la confiança i el col·loquialisme del món, hi havia paraules que sabíem perfectament que no podíem fer servir, perquè fer-ho hauria resultat groller, propi d'allò que en dèiem un malparlat. Així, doncs, no se'ns ocorria dir empenyar, ni fotre, ni hòstia, ni collons, ni a prendre pel cul, ni puto el que sigui... Aquest repertori quedava reservat discrecionalment per a les converses entre amics, un cop situats a l'adolescència. Fer-les servir en família hauria suposat canviar de registre, posicionar-se en un context comunicatiu impropí.

Observo, però, que actualment la paraula empenyar ha fet fortuna als mitjans i campa per les seves en entorns comunicatius formals, com pot ser la informació que transmet un locutor de ràdio o televisió. La paraula empenyar es fa servir sense complexos darrere els micròfons. Com si no existissin paraules de significat equivalent però de registre formal, com ara molestar, enutjar, empipar, disgustar, importunar... o molestar-se, enutjar-se, empipar-se, enrabiar-se, irritar-se, indignar-se, disgustar-se, enfurir-se, enfurismar-se..., si fem servir la forma verbal pronominal.

Fa més de vint-i-cinc anys, en una reunió de tutoria d'educació infantil, la mestra del meu fill va fer servir set o vuit vegades el verb empenyar per referir-se als petits conflictes o baralles entre les criatures. Per això i per altres indicadors lingüístics em va resultar força clar determinar que aquella mestra era castellanoparlant d'origen i que no havia copsat el nivell lingüístic del verb empenyar, que ella utilitzava com si fos adequada a un registre formal o acadèmic. Usos lingüístics de la mestra en qüestió a banda, tinc la percepció i el record que en aquell moment, el verb empenyar encara no havia sortit del clos del seu caràcter vulgar. Potser ha estat la col·loquialització de les intervencions radiofòniques i televisives el que ha propiciat desclassificar la parauleta que ara ens ocupa. Els professionals del micro han volgut acostar-se tant a l'audiència, fer-ho amb tanta naturalitat i familiaritat, que potser han incorporat la frescor del registre col·loquial en molts programes o ocasions en què les temàtiques o la intervenció esporàdica dels oients ho afavoria. Això és només una especulació personal sense més pretensions.

El cas és que, en general, els professionals de la paraula, els periodistes, haurien de mostrar més sensibilitat lingüística i evitar caure en fórmules comunicatives i registres lèxics molt presents al carrer, però del tot inadequats en l'exercici de la seva tasca professional. Els periodistes, com els mestres, són referents lingüístics per al conjunt de la població. O sigui que, dirigint-me a ells —a vosaltres, si és que algú de l'ofici llegeix aquestes línies— demanaré que no us empenyeu tant, per favor, i enfadeu-vos, empipeu-vos o irriteu-vos sempre que calgui. Només faltaria!